



Miltényi Tibor

KOVÁCS ZOLTÁN FOTÓIRÓL

Minden nemzedék szent kötelessége saját kérdéseit feltenni, amikre azután meg kell próbálnia önálló válaszokat is találni. Minden nemzedéknek továbbá el kell tudni dönteni, hogy a számtalan tradícióból mi vonatkozik rá és mi nem. Mi az, amit újra át kell élnie, és mi az, amit radikálisan meg kell tagadni. A tagadás nem öncél, csak a kreatív, intelligens rombolás az, ami teremtés is egyben.

A kilencvenes években azonban eljutottunk oda, hogy az avantgárd újító gesztusai akadémiakussá merevedtek s paradigmatiszta műalkotások épp a tradicionális és rég meghaladottnak vélt műfajokban és technikákkal születnek. Olajfestékkel vászonra festett táblaképek, és fényképezőgép segítségével készített ezüstalapú fotók jelentik manapság a radikális tagadás netovábbját.

Kovács Zoltán is egy megátalkodott anarchista: a fotóinstallációk és a digitális fotómanipuláció korában fekete-fehér negatívra fényképez, majd maga hívja, s nagyítja képeit. Ráadásul nem áll a fotóművészet történetének egy legalább hetven éves múltja visszatekintő ásatag stílus tradíciójába kritikátlanul behelyezkedni. Az André Kertész, Cartier-Bresson, Robert Frank, Josef Koudelka-féle *autonóm-riport* ez, ami függetlenül az éppen aktuális divatoktól, trendektől és stílusorszakoktól, létezése óta mindig is a fotóművészet legfontosabb esztétikai értékeit felmutató irányzata volt. Zseniális életművek épültek fel ennek mentén, s a legérdekesebb a dologban az, hogy ha egy igazán tehetséges fotósban szólalt meg, akkor a stílus kijelölte határokon belül abszolút fölismerhető, karakteres, önálló világ épült fel minden esetben. Ránézésre, pillanatok alatt azonosítható egy Kertész vagy egy Koudelka, ami azért fontos, mert kézzelfogható bizonyítéka a stílus tágasságának, valamint annak, hogy a fotó pontosan úgy és annyira terepe a művészi önkifejezésnek, mint a tradicionális művészetek.

Kovács Zoltán képi világának jellemzője, hogy szélsőségesen túlhangsúlyozott esetlegességekből épít szigorú rendet. Képein minden billeg, mintha földrengés lenne éppen; a motívumok széttartanak, kifelé igyekeznek a keretből. A privát fotók naív, *komponáltságon inenni* estlegességeit használja fel tehát képeinek kiszámított, klasszikus *komponáltságon túli* felépítéséhez. Másik jellegzetessége a karakteres erdélyi táj, melyet kéthónapos budapesti tartózkodása során is csalhatatlan érzékkel reprodukált Aquincum környékén... (Pontosan az történik tehát, mint Koudelkával, aki a csehszlovák apokalipszist fényképezi spanyol vagy francia földön, vagy mint Szilágyi Lenkével, aki a nyolcadik kerületi feelinget éppen New Yorkban érzi a legerősebben.)

És ez nem könnyes-érzelgős „hazaszeretet” kérdése, hanem a mélyen átélt egyéni mondanivaló jele. Minden tradíció neveléses ócskaság, ha csak száraz, akadémiás regula, de minden tradíció a legfontosabb igazodási pont, ha a szuverén egyéniséget provokálja.